

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 16 października 2018 roku

ZSS.422.40.2018.KS

Pan
dr hab. n. med. Jarosław Pinkas
Główny Inspektor Sanitarny

w ramach obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej wniesiono *projekt ustawy o zmianie ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi*, który przewiduje m.in. odejście od obowiązku szczepień ochronnych i wprowadzenie dobrowolności w ich stosowaniu. Projekt, zgodnie z wolą większości sejmowej, skierowany został do dalszych prac w Komisji Zdrowia oraz Polityki Społecznej i Rodziny.

Aktualnie toczy się wielopłaszczyznowa i ogólnopolska dyskusja na temat szczepień ochronnych i rozwiązań w tym obszarze, podczas której prezentowane są stanowiska osób niepopierających obecnego systemu. Z ostatniego sondażu Instytutu Badań Rynkowych i Społecznych IBRIS dla "Rzeczypospolitej" wynika, że już 18 % Polaków jest za zniesieniem obowiązku szczepień. Dane przedstawiane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny oraz Główny Inspektorat Sanitarny wskazują, że liczba niezaszczepionych dzieci i młodzieży do 19 roku życia (niezależnie od powodów niezaszczepienia) w ostatnich latach znacznie wzrosła. W 2010 r. odnotowano 3.437 odmów, w 2011 r. – 4.689, w 2012 r. – 5.340, w 2013 r. – 7.248. W 2014 r. zarejestrowano już 12.681 odmów, w 2015 r. – 16.689, w 2016 r. – 23.147, natomiast w 2017 r. było ich już 30.089. Sytuacja ta budzi szczególne zaniepokojenie Rzecznika Praw Dziecka.

Rzecznik Praw Dziecka 16 lipca 2018 r. przedstawił¹ Marszałkowi Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej stanowisko, w którym podkreślił, że wszelkie działania, których konsekwencją byłoby obniżenie wskaźników wyszczepialności dzieci w Polsce są z całą pewnością niekorzystne i zaprzeczają podstawnemu prawu dziecka do ochrony jego zdrowia

¹ ZSS.422.32.2018.KS

i życia. Dlatego też Rzecznik Praw Dziecka jest przeciwny postulatowi likwidacji obowiązku szczepień ochronnych. Działania w sferze szczepień ochronnych powinny być ukierunkowane przede wszystkim na rozpowszechnianie rzetelnej i naukowo popartej wiedzy o szczepieniach (prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych wśród społeczeństwa na temat m.in. szczepień oraz niepożądanych odczynach poszczepiennych – NOP), rzetelne monitorowanie NOP, stały nadzór nad bezpieczeństwem szczepionek, wsparcie zdrowotne osób (w tym dzieci), u których wystąpił NOP.

Również kwestia bezpieczeństwa transportowania, przechowywania i podawania szczepionek była przedmiotem wystąpień² Rzecznika do Głównego Inspektora Sanitarnego i Głównego Inspektora Farmaceutycznego na początku 2018 r. a obecnie do Ministra Zdrowia.

Odpowiedzialność za budowanie zaufania społeczeństwa do bezpieczeństwa szczepionek i potrzeby stosowania szczepień ochronnych leży również po stronie lekarzy – rodzice powinni uzyskiwać od nich wyczerpujące informacje na temat szczepionek (ich działania, ryzyka związanego ze stosowaniem itp.) oraz mieć zagwarantowaną staranną ocenę stanu zdrowia dziecka przed, a w razie wątpliwości także po wykonaniu szczepienia. Mając powyższe na uwadze 25 czerwca 2018 r. Rzecznik Praw Dziecka zwrócił się³ do Prezesa Naczelnej Izby Lekarskiej, wskazując m.in. na fakt, że wpływ informacji przekazywanych przez lekarzy na temat szczepień ochronnych jest znaczący i stanowi jedno z głównych źródeł wiedzy rodziców o szczepieniach. Z tego też względu właściwe wyposażenie lekarzy w wiedzę na temat szczepień jest niezwykle ważne, gdyż pośrednio przekłada się na poziom wiedzy w społeczeństwie.

Jak wynika z danych przedstawionych przez Pana Ministra w związku z pełnieniem funkcji Konsultanta Krajowego w dziedzinie zdrowia publicznego w Polsce są 34 tys. niezaszczepionych dzieci, zaś *jeśli spadek liczby zaszczepionych w populacji będzie się pogłębiał do poziomu 80-85%, dojdzie do powrotu chorób, które dotychczas były skutecznie zwalczane a nawet istniała nadzieja na ich wyeliminowanie. W pierwszej kolejności będzie to odra, najbardziej zaraźliwa choroba infekcyjna spośród nich, na drugim miejscu krztusiec, następnie niezwykle groźne powodujące bezpośrednie zagrożenie dla życia: tężec, błonica i polio. Już dziś odnotowuje się wzrost zachorowań na odrę, czy krztusiec.*⁴ Narastające

² ZSS.422.11.2018.KS

³ ZSS.421.12.2018.KS

⁴<https://www.gov.pl/zdrowie/stanowisko-krajowego-konsultanta-w-dziedzinie-zdrowia-publicznego-ws-szczepien-ochronnych>

w ostatnich latach trendy tzw. antyszczepionkowe związane są – zdaniem Rzecznika – m.in. z rozpowszechnianiem niepopartych naukowo informacji dotyczących szczepionek i stosowania szczepień ochronnych (tj. korelacja pomiędzy szczepieniami a występowaniem zaburzeń ze spektrum autyzmu czy zawartość w szczepionkach glinu lub rtęci w formie pierwiastkowej; uzyskiwanie znacznych korzyści finansowych koncernów farmaceutycznych, produkujących preparaty szczepionkowe). Połączenie wskazanych wyżej elementów z dokonującą się swoistą „instytucjonalizacją” tzw. ruchów antyszczepionkowych sprawia, że liczba przeciwników szczepień ochronnych wzrasta. W związku z tym istotne jest wyeliminowanie – w możliwie wysokim stopniu – niepotwierdzonych przez aktualną wiedzę medyczną i naukową informacji funkcjonujących w obiegu społecznym.

W 2015 r. Najwyższa Izba Kontroli zainicjowała kontrolę systemu szczepień ochronnych. W informacji o wynikach tej kontroli – opublikowanej w 2016 r.⁵ – stwierdzono, że obowiązujący system szczepień ochronnych zapewnia bezpieczeństwo zarówno dzieciom poddawany szczepieniu, jaki i całej populacji. Ze szczegółowych ustaleń przeprowadzonej kontroli wynika, że wszystkie instytucje i elementy organizacji systemu szczepień ochronnych w Polsce prawidłowo wykonują swoje zadania. NIK zarekomendował *dalsze prowadzenie wspólnych z GIS i NIZP-PZH skoordynowanych działań edukacyjnych oraz szukanie skutecznych sposobów przekazania opiekunom rzetelnych informacji o szczepieniach*. Analiza indywidualnych spraw wpływających do Biura Rzecznika Praw Dziecka także prowadzi do wniosku, że konieczne jest dostarczanie opiekunom dzieci rzetelnej wiedzy na temat szczepień, przekazanej w sposób przystępny, nieoceniający i dający przestrzeń do własnych decyzji. Takie działania mogą przełożyć się na decyzję o zaszczepieniu dziecka. Edukacja w zakresie szczepień ochronnych powinna stać się także ważnym elementem propagującym zachowania prozdrowotne na poziomie szkolnym.

Jednym z zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest organizowanie i prowadzenie oraz koordynacja i nadzorowanie działalności oświatowo-zdrowotnej, mającej na celu ukształtowanie odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych (art. 6 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej Dz. U. z 2017 r. poz. 1261). Podjęcie wielopłaszczyznowych działań edukacyjno-informacyjnych pozwoli na upowszechnienie wiedzy o wartości szczepień ochronnych oraz odwrócenie niekorzystnej tendencji rozrostu grupy osób przeciwnych szczepieniom.

⁵ Informacja o wynikach kontroli SYSTEM SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH DZIECI LKR.410.015.00.2015 Nr ewid. 209/2015/P15/080/LKR

Mając na względzie dobro dzieci i konieczność zapewnienia im bezpieczeństwa zdrowotnego, na podstawie art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922), zwracam się z uprzejmą prośbą o przekazanie informacji na temat planowanych działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w obszarze szczepień ochronnych oraz profilaktyki chorób zakaźnych.

Z wyrazami szacunku
Marek Piński